

خبرها

حمایت غرفه آلمان از مهاجران در دوسالانه ونیز

بخش فرهنگی – غرفه آلمان در دوسالانه ونیز ۲۰۱۹ با ارایه اینستالیشن‌ها و فیلم‌های مختلف به حمایت از مهاجران پرداخته است.
گرفه آلمان در دوسالانه ونیز اسمال تمرکزش را بر مسئله پناهندگان و برخورد اروپا در این میان گذاشته است.

ناتاشا سودر-هاپلمن هنرمند در یکی از اتاق‌های غرفه دوسالانه آلمان در ونیز مجسمه‌ای ساخته که پر از جعبه‌های سبزیجات است. یک تبلیغ گوجه‌فرنگی هم آنجا آویزان است. این در حالی است که در اتاق کناری یک نمایش هنری دیگر برای اشاره به روش سوت زدن مهاجران قرار داده شده که سعی می‌کنند در هنگام ورود پلیس برای دپیورت کردن‌شان، به همدیگر اطلاع‌رسانی کنند. پیغام این هنرمند واضح است: اروپا دارد درهایش را می‌بندد.

این غرفه نمادی برای انزوا و مسلماً یک بیانیه سیاسی است، آن هم مخصوصاً در کشور میزبان یعنی ایتالیای پوپولیستی. در حالی که این هنرمند داشت سوال‌های روزنامه‌نگاران را با بیانیه‌ای از پیش آماده شده پاسخ می‌داد، صورتش را با یک ماسک سنگی پنهان کرده بود. ماه‌هاست که مشخص شده سودر-هاپلمن می‌خواهد از وقت خود در دوسالانه آلمان برای افزایش آگاهی درباره مهاجرت استفاده کند. پیش از این نمایش او چند ویدئو در وب‌سایت غرفه آلمان قرار داده بود. یکی از ویدئوها این هنرمند را در حالی نشان می‌داد که با همان ماسک در خیابان‌های باواریا و بادن-ورتمبرگ راه می‌رود و به مراکز مختص دپیورت نگاه می‌کند که از سال ۲۰۱۸ راه افتاده‌ند تا پناهجویان را مدیریت کنند. در یک ویدئوی دیگر، او از میان مزارع گوجه فرنگی بزرگی راه می‌رود که در آن‌ها مهاجران اهل آفریقا در تابستان تحت شرایطی بسیار سخت و برای حقوقی بسیار پایین کار می‌کنند. ویدئوی سوم او درباره یک نبرد قانونی سر کشتی مهاجران آلمانی است که در یکی از بنادر ایتالیا مصادره شده است.

این هنرمند برای نقش‌آفرینی خود در دوسالانه یک اسم فانتزی بری خود انتخاب کرده است: به جای اسم اصلی‌اش که ناتاشا صدرا حقیقیان است، او خودش را ناتاشا سودر-هاپلمن می‌خواند چون می‌گوید این اسم «به نظر آلمانی می‌رسد» اما او در اصل ایرانی است و در حال حاضر در دانشگاه هنر برمن مجسمه‌سازی درس می‌دهد.

فیلمساز بوسنیایی پناهجویان روی دریا را موضوع فیلمش کرد بخش فرهنگی– فیلمساز بوسنیایی که جایزه اسکار را در کارنامه دارد، «روایهای مدیترانه‌ای» را با تمرکز بر زندگی سخت پناهجویان و سرگردانی آنها در مدیترانه می‌سازد. او در سال ۲۰۰۲ با «مین بی‌طرف» اسکار بهترین فیلم خارجی‌زبان را از آن خود کرده بود.

این فیلم که بر مبنای یک فیلمنامه غیراقتباسی نوشته استلن فورسبرگ ساخته می‌شود با تمرکز بر زنی اروپایی و دختر اوست که در حالی که سوار کشتی تفریحی خود هستند با قایق حامل پناهجویان مواجه می‌شوند.

فیلمساز گفته است قصد داشت نشان دهد وقتی پای مرگ و زندگی در میان باشد، اخلاق چه جایگاهی پیدا می‌کند.

«روایهای مدیترانه‌ای» از جمله فیلم‌هایی است که امتیاز آن در جشنواره کن ارائه می‌شود.

گفته شده فیلم سال آینده در فرانسه، مالت و مغرب جلوی دوربین می‌رود. تانویچ سازنده فیلم «مرگ در سارایوو» که برنده خرس نقره‌ای جایزه بزرگ داوران جشنواره برلین ۲۰۱۶ شد هم هست و «فصلی از زندگی یک قراضه جمع‌کن» برنده ۲ خرس نقره‌ای بهترین بازیگر مرد و جایزه بزرگ داوران برلیناله ۲۰۱۳ را نیز در کارنامه دارد.

جزییات سریال بهروز افخمی برای نوروز ۹۹

روایت کمدی از مصائب سیل

بخش فرهنگی– بهروز افخمی کارگردان سینما و تلویزیون که از قصد خود برای ساخت سریال تلویزیونی درباره سیل‌های اخیر خبر داده بود، جزییاتی تازه از این مجموعه به نام «رعد و برق» را تشریح کرد. بهروز افخمی درباره سریال خود که قرار است آن را با محور سیل بسازد گفت: این روزها درگیر تحقیق و نگارش سریالی درباره سیل‌های اخیر هستم که قرار است برای نوروز ۹۹ آن را آماده کنم.

وی با اشاره به دیگر جزئیات این سریال که نام «رعد و برق» را برای آن انتخاب کرده است، اضافه کرد: سفرهایی به اهواز و دیگر مناطق سیل‌زده داشته‌ام و در این سریال قصد دارم به سیل سراسر کشور بپردازم. این مجموعه قرار است پس از تولید از شبکه پنج سیما روی آنتن برود. این کارگردان درباره فضای این سریال با توجه به حوادث تلخ سیلاب اخیر نیز اظهار کرد: این سریال فضایی کمدی – حادثه‌ای دارد کم‌اینکه خود سیلاب‌های اخیر هم برای خیلی‌ها بیشتر نوعی ماجراجویی بود. افخمی درباره ترکیب بازیگران این مجموعه نیز یادآور شد: به نظرم این سریال حدود ۱۰ تا ۱۵ شخصیت اصلی و بیش از صد شخصیت فرعی با داستان‌های فرعی دارد. وی افزود:

داستان‌های این سریال رگه‌هایی درهم پیچیده دارد، همانطور که سیل هم به صورت سراسری در تمام کشور از شمال تا جنوب را درگیر کرده بود. این کارگردان توضیح داد: شاید بتوان گفت ساختار داستانی این سریال به برخی از فیلم‌های فلینی و یا رابرت آلتمن شبیه است از این حیث که شخصیت‌های زیاد با نقش‌های کوتاه دارد. وی در پایان بیان کرد که این سریال را به تهیه‌کنندگی داوود هاشمی خواهد ساخت.

بررسی پنج رمان ایرانی از دیدگاه چندصدایی باختین

مرضیه‌سبزعلیان

میخائیل باختین نظریه‌پرداز روس بی‌ارزش‌ترین رمان‌ها را آثاری دانسته که نویسندگان‌شان با صدایی یگانه خواننده را به اتخاذ دیدگاه ایدئولوژیک خودشان هدایت می‌کنند. این چهره ادبی را عموماً با نظریه چندصدایی و کارناوال‌اش می‌شناسند. میان رمان‌های ایرانی نمونه‌های اندکی از رمان چند صدایی می‌توان یافت که از جمله دلایل آن، نوبایی رمان در ایران و ساختار سنتی راوی محور بودن آن است- بنابراین توجه به رمان‌های چندصدایی که در توزیع یکسان صدا میان شخصیت‌ها، نویسنده و راوی موفق بوده‌اند، ضروری به نظر می‌رسد.

میخائیل باختین فیلسوف و نظریه‌پرداز ادبی روس بی‌ارزش‌ترین رمان را آن‌هایی می‌داند که نویسندگان‌شان با صدایی یگانه خواننده را به اتخاذ دیدگاه ایدئولوژیک خودشان هدایت می‌کنند. در دو سه دهه گذشته بحثی میان هنرمندان زبان فارسی در گرفت که منجر به ورود اصطلاح پلی‌فونیک یا چند صدایی به ادبیات شد. اما این جریان هیچ گاه به عنوان یک چالش نتوانست منجر به تولید ادبیاتی درخرو و شایسته بشود.

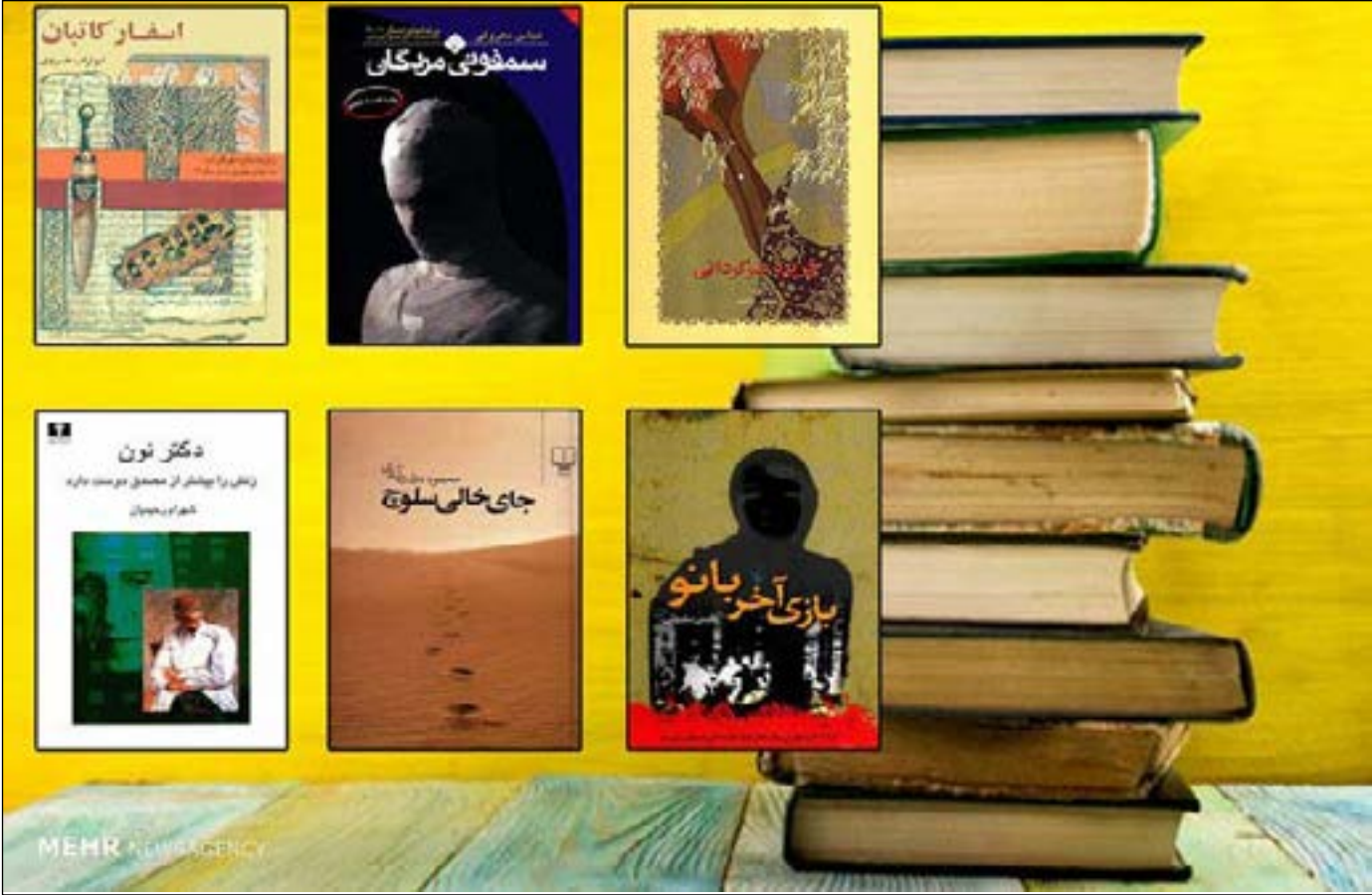
منظور باختین از گفتگویی‌بودن متن، در درجه اول این است که خود متن با آثار پیش و پس از خود، توان و امکان گفتگو داشته باشد. و از سوی دیگر گفتگویی بودن آثار ادبی نشان می‌دهد که

دیدگاه چندصدایی باختین

در رمان جزیره سرگردانی، ما شاهد رهایی شخصیت‌ها از قید آراء نویسنده و پیامد آن، تکثر صداها در فضای متنی هستیم و هیچ صدایی بر دیگری تسلط ندارد. در چنین فضای، شخصیت‌ها با جهان‌بینی‌های متفاوت با هم حرف می‌زنند، پاسخ یکدیگر را می‌دهند، و در این میان صدای راوی نیز هم سطح با تمام صداها شنیده می‌شود. همچنین اشارات بینامتنی و ارجاعات متعدد رمان به دکتر مصدق، جلال آل احمد، خلیل ملکی، علی شریعتی، مولوی، عطار، سهراب سپهری، غلامحسین ساعدی، ژان پل، فردریش نیچه، هگل، دانته، فرانتس کافکا، ارنستو چه‌گووارا و بسیاری دیگر نیز نشان از چند صدایی و گفت‌وگو مداری رمان جزیره سرگردانی دارد.

جای خالی سلوچ نوشته محمود دولت آبادی

این رمان یکی از مهم‌ترین رمان‌های اجتماعی در حوزه ادبیات اقلیمی– روستایی است که آن را می‌توان از منظر دیدگاه چندصدایی باختین مورد بررسی قرار داد هرچند در بخش‌هایی از این رمان صدای نویسنده بر سایر صداها حاکم می‌شود. چنانکه گویی نویسنده به جای دیگر شخصیت‌ها احساس می‌کند، می‌اندیشد، می‌پرسد و پاسخ می‌دهد، اما وجود مصادیق و مؤلفه‌های متعددی در بخش‌های دیگر از جمله: وجود شیوه‌های روایی گوناگون در رمان، حضور و گفتمان دیگری در گفتار شخص و در هم آمیختگی آواهای گوناگون در رمان، آن را در شمار

رمان‌های چند صدایی قرار می‌دهد. زاویه دید «جای خالی سلوچ» دانای کل نمایشی است. در این دیدگاه به رغم تأکیدیه که بر بی‌طرفی راوی می‌رود امکان تحقق بی‌طرفی مطلق تقریباً صفر است. راوی در توصیف، تشریح صحنه و گزارش واقعیت به ناچار در واقعیت تصرف می‌کند. این تصرف از طریق تأکید بر برخی رفتارها، گفتارها و یا اشیای صحنه صورت می‌گیرد. به‌عراحل به‌دلیل داوری بسیار اندکی که در متن صورت می‌گیرد مخاطب فرصت و امکان تعامل فعال با داستان را پیدا می‌کند. این دیدگاه اگرچه به دلیل ماهیتش ممکن است سرد و بی‌عاطفه تلقی شود، اما در داستان‌هایی با موضوع خشونت بیش‌ترین تأثیر را بر مخاطب می‌گذارد. این نوع شیوه روایت در «جای خالی سلوچ» باعث می‌شود نویسنده و خواننده نظراتشان را در مورد یک حادثه و صحنه خاص دخیل کنند. آنجا که نویسنده از علت وقوع حادثه با بروز حسی در هر یک از شخصیت‌ها اظهار بی‌اطلاعی می‌کند و یا با یک عدم قطعیت از آن حرف می‌زند در واقع راه را برای مطرح شدن آرای مخالف باز می‌گذارد و موجبات سخن گفتن خواننده با متن و نویسنده را فراهم می‌کند. باختین این ورود «دیگری» به گفتار یک شخصیت را حاصل گفتگوی درونی نویسنده با شخصیت‌هایی که آفریده می‌داند. نویسنده در گفتگوی درونی با این دیگری‌های گوناگون که آفریده خود او، اما جدا از او هستند، اثر از چند صدایی می‌کند.

اسفار کاتبان نوشته ابوتراب خسروی

اسفار کاتبان به اعتبار حضور صداهای چندگانه شخصیت‌ها با هم و در هم، متنی چندصدایی تلقی می‌شود. آنچه ما را به چندصدایی‌بودن متن مطمئن می‌کند، همانا چندزبانیگی رمان است. به این پشتوانه می‌توان اسفار کاتبان را چند صدایی تلقی کرد زیرا در آن صداهای متعدد دیگر شخصیت‌ها، و نه چند زبان، در ذهن یک شخصیت حاضر می‌شوند.

آنچه جالب توجه است، روایت‌های تو در تو و هم عرضی است که این رمان دارد. هر روایت درون روایت دیگری با در کنار آن بیان می‌شود و به این ترتیب با انوعی از لحن‌های کلامی روبرو می‌شویم که شخصیت‌های هر روایت به‌تناسب جایگاه اجتماعی، ادبی و یا حتی دینی‌شان از خود بروز می‌دهند. این شیوه در واقع به تعبیر باختین باعث ایجاد متنی چند زبانی می‌شود و از این طریق هر شخصیت می‌تواند صدای خاص خود را در متن متجلی سازد که متعلق به اوست و نه راوی مسلط بر او. یکی دیگری از ویژگی‌های رمان چند صدایی از دیدگاه باختین علاوه بر گفتگوی شخصیت‌های داستانی با یکدیگر، گفت‌وگوی فرهنگ‌ها و ادیان است در این رمان در کنار مکالمه‌هایی که میان افراد حاضر در متن شکل می‌گیرد تا به واسطه آن بتوانند فردیت خود را به طور مستقل ظاهر سازند، می‌توان نوع دیگری از گفت‌وگو را در متن دید که آن گفت‌وگو میان ایدئولوژی‌ها و فرهنگ‌های مطرح شده است. اسلام، یهودیت فرهنگ‌هایی هستند که راوی بدون اعمال نظر و سلیقه سمت و سوی هیچ‌کدام را نمی‌گیرد و به هر کدام از آن‌ها اجازه بیان تفکرات و جهان بینی‌های خود را می‌دهد.

سمفونی مردگان نوشته عباس معروفی

بهره‌مندی از منطق مکالمه و چندصدایی، یکی از مهم‌ترین ویژگی رمان‌های مدرن و پست مدرن است. با توجه به محدودیت‌های ناشی از فضای اجتماعی و غلبه ایدئولوژی بر رمان‌های ایرانی، یافتن شاخصه‌های چندصدایی، از دو جنبه محتوایی و صوری، در داستان‌های معاصر فارسی، امری دشوار به نظر می‌رسد. رمان «سمفونی مردگان» با برخورداری از رویکردی تازه به فرم و محتوا، در ردیف رمان‌های مدرن قرار گرفته است. نویسنده سمفونی مردگان با استفاده از مولفه‌هایی چون: تعدد راوی، تنوع فرهنگ‌ها، شیوه سیال ذهن، روابط بینامتنی، تلفیق ژانرها و مکاتب ادبی، گفتنام دوسویه و… داستان را به مفهوم چندصدایی نزدیک می‌کند، وجود این ویژگی‌ها، ابزارهای مناسبی در اختیار خواننده قرار می‌دهد تا او بتواند به دریافتی تازه از داستان برسد و تفسیری نو از رمان که به سادگی از ظاهر متن قابل درک نیست، ارائه دهد. یکی از ویژگی‌های رمان چند صدایی از منظر باختین روایت داستان از زاویه دیدهای متفاوت است، در سمفونی مردگان هم زاویه دید تلفیقی داریم به‌گونه‌ای که هر یک از فصل‌ها با یکی از زاویه دیدها بیان می‌شود. در عین‌حال که در جایی از رمان شاهد تک‌گویی درونی هستیم، در جایی دیگر دانای کل، جریان سیال ذهن آیدین، دانای کل محدود به ذهن اورهان و در بخش‌های دیگر رمان زاویه دید محدود به ذهن اورهان، تک‌گویی درونی مستقیم و غیره داریم و چرخش‌های به جا و ماهرانه زاویه دید در کلیت رمان از مواردی است که موجب شاخص شدن این اثر شده است.

***

از نظر باختین صداها به کمیت‌شان نیست، به کیفیت‌شان است. تعدد آدم‌ها صدا را اضافه نمی‌کند، تعدد افکار است که آن را اضافه می‌کند چندصدایی یعنی وجود آدم‌های وارسته، آگاه، دانا، شجاع، کسانی که می‌توانند عقاید خود را بیان کنند، این‌ها صاحبان صدا هستند. صاحبان صدا کسانی هستند که صاحب زبان باشند، صاحب صدا یعنی صاحب فکر، صاحب نظر. صداها می‌توانند به هم نزدیک یا دور باشند، این استقلال و آزاد بودن است که صدا را تبیین و تعریف می‌کند نه تعدد کمی آن. در پایان باید یادآور شویم متاسفانه به قول حسین پاینده همان‌طور که در فرهنگ ایرانی چندصدایی پذیرفته نشده، در رمان ایرانی نیز چندصدایی پذیرفته نشده است. تغییر زاویه دید برگرفته از یک فرهنگ دموکراتیک است. مثل اتفاقی که در یک پارلمان می‌افتد و نباید فراموش کنیم که در یک پارلمان دموکراتیک، نماینده می‌تواند اپوزوسیون برای ابراز نظرات‌شان به یک مقدار سهم دارند!

و شاید برای آنکه رمان چندصدایی در کشور ما رشد کند باید بذر آن را پیش از آنکه در بستر ادبیات بکاریم در زمین وسیع فرهنگ و میان شالوده‌های از آداب دموکراسی بکاریم.

{ فرهنگ و هنر }

خبرها

ساخت «افسر و جاسوس» پولانسکی پایان یافت

بخش فرهنگی– رومن پولانسکی فیلمساز بحث برانگیز سینما به تازگی مراحل تهیه فیلم « افسر و جاسوس» را به پایان رسانده و پلی تایم شرکت فرانسوی فروش فیلم به این پروژه ورود کرده است.

فیلم جدید رومن پولانسکی با عنوان «افسر و جاسوس» یک تریلر جاسوسی تاریخی بر پایه رمان رابرت هریس است و ژان دوژردن بازیگر برنده جایزه اسکار فیلم «ارتیست» و متیو آمالریک از فیلم «در دروازه ابدیت» در آن نقش‌آفرینی می‌کنند.

در این فیلم که پولانسکی و هریس دوباره با هم همکاری کرده‌اند، داستان حقیقی ژرژ ژرژ پیکارت افسر ضدجاسوسی را تعریف می‌کند که از دستورات مافوق‌هایش سرپیچی کرد و راهی مأموریتی سخت می‌شود تا نام کاپیتان آلفرد دریفوس را از اتهام‌های وارد شده پاک کند. این کاپیتان یک افسر بااستعداد فرانسوی بود که اواخر دهه ۱۸۹۰ به صورت غیرمنصفانه متهم به جاسوسی برای آلمان و زندان در جزیره شیطان شد.

پیکارت به این ترتیب وارد هزارتویی خطرناک از حقه و فساد می‌شود اما بالاخره سال‌ها بعد می‌تواند دریفوس را از هر گونه اتهام جاسوسی تبرئه کند. پرونده دریفوس مدت‌هاست که برای این کارگردان برنده جایزه اسکار جذاب بوده و او چند بار در طی مسیر کاری‌اش سعی کرده آن را تعریف کند.

نیکولا بریگو-رابرت مؤسس پلی‌تایم گفت: فیلم‌هایی با گستره و عظمت این در بازار امروزی بسیار کم پیدا می‌شوند.

وی اضافه کرد که این شرکت فروش فیلم را در فستیوال کن آغاز می‌کند و روز هجدهم ماه مه میزبان یک رخداد خصوصی برای پیش‌نمایش فیلم خواهد بود.

پولانسکی تا به حال بیش از ۲۰ فیلم سینمایی کارگردانی کرده که از جمله آنها می‌توان به «پیانیست» اشاره کرد که جایزه نخل طلای کن و سه جایزه اسکار را از آن خود کرد. او مدت‌ها درگیر یک پرونده جنسی مربوط به چند دهه پیش بود که باعث شده در ایالات متحده تبدیل به یک فرد فراری بشود و بیشتر عمرش را در فرانسه زندگی کند.

به این ترتیب توزیع‌کنندگان آمریکایی خود را مخصوصاً با رشد جنبش «سن هم همینطور» از پولانسکی دور نگه داشته‌اند و فکر می‌کنند حمایت از او در ایالات متحده به ضررشان خواهد بود. با این حال پروژه‌های او در اروپا مخاطب و حمایت مالی دارند. حالا مشارکت پلی‌تایم در پروژه جدید او به این معنی خواهد بود که این فیلم می‌تواند مخاطبانی آمریکایی را خارج از کشور جذب کند. این فیلم با بودجه ۲۹ میلیون دلاری ساخته شده است.

•••••

گاف جدید در قسمت جدید «بازی تاج و تخت»

بخش فرهنگی– پنجمین قسمت از فصل آخر سریال «بازی تاج و تخت» برای میلیون‌ها بیننده پخش شد و باز هم گاف جدید این سریال موضوع بحث داغ طرفداران و بینندگانش شد. هفته گذشته جا ماندن یک لیوان یک‌بار مصرف قهوه در یکی از صحنه‌های سریال «بازی تاج و تخت» واکنش‌های متفاوتی را در برداشت، از عذرخواهی عوامل تا شوخی شبکه پخش‌کننده با این موضوع. اتفاقی که گفته می‌شود سود سزاشاری را نصیب برند استارباکس کرده است. این اتفاق اما به نظر می‌رسد آخرین گاف این سریال نبود و در قسمتی که روز گذشته پخش شد هم نمایی از بخشی از دست فیلمبردار و دوربینی که روی دوش او حمل می‌شود دیده می‌شود که قطعاً سیل انتقادات مخاطبان را که چندان هم روند داستانی قسمت‌های پخش‌شده این فصل را دوست نداشتند، در پی خواهد داشت.